

Paul-Henri Spaak: en visionær europæer og talentfuld forhandler

Paul-Henri Spaak 1899 - 1972

En europæisk statsmand – således kan belgieren Paul Henri Spaaks lange politiske karriere sammenfattes.

Ved at lyve sig ældre, end han var, blev han optaget i den belgiske hær under første verdenskrig og endte med at tilbringe to år som tysk krigsfange. Under anden verdenskrig forsøgte han som udenrigsminister forgæves at bevare Belgiens neutralitet. Sammen med regeringen gik han i eksil, først i Paris og senere i London.

Efter Belgiens befrielse sad Spaak i regering både som udenrigsminister og som premierminister. Under anden verdenskrig havde han udarbejdet planer for en sammenlægning af Benelux-landene, og umiddelbart efter krigens afslutning støttede han Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab og Det Europæiske Forsvarsfællesskab som en varm fortaler for at forene de europæiske stater.

For Spaak var det at forene landene gennem bindende traktater den mest effektive måde at garantere fred og stabilitet på. Som formand for det første møde i De Forenede Nationer (1946) og som NATO's generalsekretær (1957-1961) kunne han bidrage til at opfylde disse mål.

Spaak var en af hovedmændene bag Romtraktaten. På "Messina-konferencen" i 1955 valgte de seks deltagende regeringer Spaak som formand for den arbejdsgruppe, der forberedte traktaten.

Vejen gennem belgisk politik

Paul-Henri Spaak blev født den 25. januar 1899 i Schaerbeek i Belgien. Han voksede op i en fremtrædende politisk aktiv belgisk familie. Hans bedstefar, Paul Janson, var et anerkendt medlem af det liberale parti, mens hans mor Marie Janson, der var socialist, blev det første kvindelige medlem af det belgiske senat. Hans onkel, Paul-Emile Janson, var også politiker og var Belgiens premierminister i slutningen af 1930'erne.

Spaak meldte sig til den belgiske hær under første verdenskrig ved at lyve om sin alder. Han blev dog hurtigt taget til fange af

tyskerne og tilbragte de næste to år i en tysk krigsfangelejr. Efter krigen læste Spaak jura på universitetet. På det tidspunkt var han så glad for sport, at han endda kom på det belgiske tennislandshold og spillede for Belgien i Davis Cup-turneringen i 1922.

Efter endt uddannelse blev Spaak partner i en advokatpraksis i Bruxelles. I 1920 blev han medlem af det socialistiske arbejderparti i Belgien. Han kom hurtigt frem i belgisk politik og blev Belgiens første socialistiske premierminister i 1938. Under anden verdenskrig var han udenrigsminister i den belgiske eksilregering i London.

Da han vendte tilbage til Bruxelles i 1944, var han både udenrigs- og premierminister i regeringerne i efterkrigstiden. I 1945 spillede Spaak en fremtrædende international rolle som formand for De Forenede Nationers første generalforsamling. I 1956 blev han udnævnt som generalsekretær for NATO.

Bidrag til Europa

Spaak var berømt for sine retoriske evner. Han var én, folk lyttede til, og han mestrede kunsten at kunne overtale andre. Disse evner kombineret med hans visioner om europæisk samarbejde gjorde ham til en af de vigtigste bidragsydere til projektet for europæisk integration.

Dannelse af Benelux

Selvom det meste af Europa lå i ruiner efter anden verdenskrig, så Spaak en mulighed for atter at gøre Europa til et stærkt kontinent igennem økonomisk og politisk samarbejde. Krigen havde gjort det klart for ham, at samarbejde mod et fælles mål var langt mere produktivt end at kæmpe mod hinanden. Spaak er en af dem, vi nu opfatter som EU's grundlæggere, fordi han så potentialet i at forene efterkrigstidens Europa. Dannelsen af Benelux i 1944 var et vidnesbyrd på dette.

Mens Spaak arbejdede fra London, gik krigen sin destruktive gang gennem det europæiske kontinent. Men sammen med sine kollegaer fra Holland og Luxembourg arbejdede Spaak på et helt nyt og yderst ambitiøst projekt. I 1944 blev Benelux dannet: toldunionen mellem Belgien, Holland og Luxembourg. Det var en enkel ide men alligevel uden fortilfælde. Inden for de tre landes grænser var penge, mennesker, tjenester og varer garanteret fri bevægelighed. Det blev en inspirationskilde for den videre europæiske integration.

Messina-konferencen

I 1955 valgte Messina-konferencen for europæiske ledere Spaak som formand for en komité (Spaak-komitéen), der var ansvarlig for udarbejdelsen af en rapport om skabelsen af dette fælles europæiske marked. Under Messina-konferencen foreslog de tre

Benelux-lande en relancering af den europæiske integration på grundlag af et fælles marked og integration inden for sektorerne for transport og atomenergi. Denne "Spaak-rapport" blev grundlaget for regeringskonferencen vedrørende fællesmarkedet og Euratom i 1956 og førte til Romtraktaten, der blev underskrevet den 25. marts 1957 og oprettede Det Europæiske Økonomiske Fællesskab i 1958. Spaak underskrev for Belgien.

Gennem sit politiske liv forsvarede Spaak altid vigtigheden af europæisk integration og Europa-Kommissionens uafhængighed med stor energi: "Morgendagens Europa skal være et overnationalt Europa," erklærede han for at forkaste den franske præsident de Gaulles "Fouchet-plan" i 1962, der forsøgte at blokere for både britisk deltagelse i De Europæiske Fællesskaber samt at underminere det overnationale grundlag. Den europæiske forening, som Spaak forestillede sig, var hovedsageligt økonomisk. Den belgiske statsmand ønskede politisk forening, men ikke udelukkende på grundlag af landene i det fælles marked. Han var derfor modstander af alle yderligere initiativer, indtil den økonomiske integration af Storbritannien i unionen var gennemført. Han trak sig tilbage fra politik i 1966 og døde i Bruxelles i 1972.

Spaak underskriver en europæisk traktat for Belgien i 1965.

En standhaftig europæer

Spaak har skrevet sig ind i historiebøgerne som en drivkraft bag den europæiske integration. Selv inden den egentlige start på noget økonomisk og politisk samarbejde i Europa troede han på det europæiske projekt. Han var en standhaftig europæer, der så ud over sit eget lands grænser.